

Висновок. Інтенсивний розвиток суспільства, об'єктивні вимоги часу довели необхідність цілеспрямованої модернізації освітніх процесів та спрямування їх як на розвиток здібностей і обдарувань дітей та молоді з використанням людського потенціалу й технологічного ресурсного забезпечення провідних лабораторій світу, так і на формування інтелектуального потенціалу нації шляхом осучаснення фахової майстерності педагогів.

Станислав Довгий. Образовательная деятельность Малой академии наук Украины: международное измерение

В статье освещается международная деятельность Малой академии наук Украины, которая ориентируется на развитие способностей и талантов детей и молодежи, а также на содействие росту профессионального мастерства педагогов путем организации обучения в известных лабораториях мира.

Ключевые слова: Аргонская национальная лаборатория, Экспериментальная лаборатория для молодежи XLab.

Stanislav Dovhyi. Educational activities of the Junior Academy of Sciences of Ukraine: international dimension

The article highlights the international activities of the Junior Academy of Sciences of Ukraine, focused on the children and young people's skills and talents development; and also on the promotion of the professional growth of teachers by means of organizing skill training in leading world laboratories.

Key words: Argonne National Laboratory, Experimental Laboratory for Youth XLab.

УДК 374.31

О. В. Лісовий

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІТНЬОЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ТА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті висвітлено інноваційні форми, методи і засоби навчання, які в сукупності реалізуються Малою академією наук України для організації літньої позашкільної освіти дітей та учнівської молоді.

Ключові слова: позашкільна освіта, Мала академія наук України, літня позашкільна освіта.

Постановка проблеми. В основу організації процесу навчання в позашкільній освіті покладено застосування сукупності як традиційних, так і інноваційних форм, методів і засобів, які реалізуються в системі, взаємодоповнюючи один одного, чи кожний окремо. За таких умов висока ефективність позашкільної освіти дітей та учнівської молоді у позашкільному навчальному закладі забезпечується творчою працею його педагогічного колективу, фахівців з найрізноманітніших галузей знань, що, в свою чергу, дає змогу не лише здійснювати поглиблену навчально-виховну роботу з учнями, а й створювати умови для професійного самовизначення особистості та надання їй додаткової допрофесійної підготовки.

Метою статті є висвітлення інноваційних форм, методів і засобів навчання, які в сукупності реалізуються Малою академією наук України для організації позашкільної освіти дітей та учнівської молоді у Всеукраїнських літніх школах.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до вимог Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року та Указу Президента України № 927/2010 від 30.09.2010 р. «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді» актуальним питанням діяльності й розвитку Малої академії наук України є якісне науково-методичне та програмне забезпечення позашкільних навчальних закладів дослідницько-експериментального напрямку і забезпечення організації навчально-виховного процесу з дослідницької діяльності учнів – членів Малої академії наук України.

Літню позашкільну освіту дітей було організовано у рамках науково-освітнього проекту «Літо інтелекту». На виконання підпункту 1 пункту 4 доручення Президента України від 27 березня 2013 року «Щодо заходів для розвитку дітей та підтримки сімей з дітьми» та пункту 13 Плану заходів з підготовки та проведення у 2013 році в Україні Року дитячої творчості, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 лютого 2013р. №74, та відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 1/9-313 від 07.05.2013 року «Про проведення Всеукраїнських літніх профільних шкіл та експедицій Малої академії наук України» у червні-серпні ц.р. Національним центром «Мала академія наук України» спільно з обласними Малими академіями наук у рамках освітнього проекту «Літо інтелекту–2013» було проведено такі Всеукраїнські літні профільні школи та експедиції МАН України: Всеукраїнська екологічна експедиція для слухачів Малої академії наук України (27-30 травня); Всеукраїнська літня школа з теології, релігієзнавства та історії релігії Малої академії наук України (1-11 червня); Всеукраїнська літня філологічна школа Малої академії наук України (8-17 червня); Всеукраїнська літня науково-технічна школа Малої академії наук України (4-15 червня); Всеукраїнська літня фізико-математична школа Малої академії наук України (4-15 червня); Всеукраїнська літня школа інформаційно-телекомунікаційних технологій Малої академії наук України (4-15 червня); Всеукраїнська літня школа журналістики Малої академії наук України (13-24 червня); Всеукраїнська літня хіміко-біологічна школа Малої академії наук України (17-27 червня); Всеукраїнська фольклорно-етнографічна експедиція для слухачів МАН України (17-27 червня); Всеукраїнська пошукова історико-краєзнавча експедиція для слухачів МАН України (17-27 червня); Всеукраїнська літня школа робототехніки Малої академії наук України (3-14 липня); Всеукраїнська літня астрономічна школа Малої академії наук України (1-11 серпня); Всеукраїнська літня школа природозбереження та біотехнологій рослин Малої академії наук України (1-10 серпня); Всеукраїнська літня школа мистецтвознавства Малої академії наук України (7-17 серпня).

У 2013 році Всеукраїнська літня астрономічна школа Малої академії наук України, яка четвертий рік поспіль проводилася в одному з наймальовничіших куточків Криму – селищі Наукове Бахчисарайського району, об'єднала для навчання 39 школярів із різних областей України – переможців Всеукраїнських і Міжнародних астрономічних олімпіад, II і III етапів конкурсу-захисту учнів – членів МАН України й інших освітніх проектів.

Організаторами літнього табору для талановитих дітей стали Національний центр «Мала академія наук України» і Республіканський позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді АР Крим «Шукач»». Неоціненну допомогу у проведенні лекційних і практичних занять для здібних учнів надали співробітники Науково-дослідного інституту «Кримська астрофізична обсерваторія» і Кримської лабораторії Державного астрономічного інституту імені П. К. Штернберга Московського державного університету імені М. В. Ломоносова, на базі яких проходила школа.

Талановиті педагоги забезпечили здібним дівчатам і хлопцям насичену навчальну програму. Зокрема, учні прослухали лекції «Наша галактика – Чумацький Шлях», «Зорі. Основні характеристики», «Діаграма «Спектр-світність»», «Еволюція зірок», «Телескоп НДІ «КрАО»», «Сонце і його активність», «Симбіотичні зорі», «Метеори. Метеорні потоки. Любительське спостереження за метеорами», «Історія створення Сімферопольського товариства любителів астрономії та юнацької астрономічної обсерваторії МАН «Шукач»», «Місяць. Освоєння Місяця», «Пізня еволюція тісних подвійних систем зірок», «Змінні зорі», «Позагалактична астрономія», «Участь НДІ «КрАО» у створенні оптичних приборів для астрономічних досліджень», «Астероїди і спостереження за ними», «Телескопи наземні і космічні», «Походження Ве-зірок (Ве-феномен)», «Комети», «Вклад НДІ «КрАО» в астрофізику», «Фотографії об'єктів каталогу Мессьє й об'єктів далекого космосу, отримані за допомогою космічних телескопів».

На практичних заняттях майбутні астрономи вивчали будову телескопів і правила поводження з ними, працювали з системами координат, атласами і картами зоряного неба, ознайомилися з коронографом, каталогом Мессьє, спостерігали за Сонцем, метеорами, опрацьовували свої спостереження.

Під час нічних спостережень учасники школи ознайомилися із зоряним небом, навчилися ідентифікувати сузір'я, закріпили навички роботи з малими телескопами. А продемонструвати свої вміння школярі мали змогу під час марафону Мессьє й астроорієнтування. Суть змагання полягала у тому, що група із двох учасників мала за відведений час знайти якомога більше об'єктів із каталогу Мессьє, натомість астроорієнтування передбачало пошук за допомогою телескопа яскравих зірок і об'єктів каталогу Мессьє за мінімальний відрізок часу.

Також учасники школи вивчили методику спостереження за метеорами й опрацювання побаченого, взяли участь у спостереженні за метеорним потоком Персеїди.

Скерувували ж юних дослідників у їхніх пошуках талановиті викладачі: науковий співробітник НДІ «КрАО» Ольга Андрєєва, кандидат фізико-математичних наук, старший науковий співробітник НДІ «КрАО» Наталія Бондар, кандидат фізико-математичних наук, директор ДАІШ МДУ Євген Колотілов, інженер Кримської станції ДАІШ МДУ Олександр Макаров, науковий співробітник НДІ «КрАО» Сергій Назаров, доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник НДІ «КрАО» Олена Павленко, професор, кандидат фізико-математичних наук, провідний науковий

співробітник НДІ «КрАО» Валентина Прокоф'єва-Михайловська, начальник оптичної майстерні НДІ «КрАО» Наталія Стешенко, кандидат фізико-математичних наук, лауреат Премії ім. Н. П. Барбашова, науковий співробітник НДІ «КрАО» Віра Тарашук, кандидат фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник НДІ «КрАО» Анатолій Тарасов, а також співробітники кримської МАН: завідувача відділом Землі та Космосу Галина Шевченко, керівник гуртка астрофотографії Алевтіна Максименко, керівник гуртка астрономії Олена Лавут.

Окремою сторінкою стала незабутня для учасників школи зустріч із кримським любителем астрономії, науковим співробітником ДАШ МДУ, першовідкривачем комети С/2013 № 4 (BORISOV) Геннадієм Борисовим, оскільки кожен дослідник мріє про власне відкриття.

А перевірити знання, здобуті під час лекцій і практичних занять, учасники школи змогло під час заліку.

Не випало МАНівцям нудьгувати і після занять. На дозвіллі юні астрономи побували у місті Євпаторія, де відвідали акваріум і «Національний центр управління та випробування космічних засобів» (с. Вітине). Перший заступник начальника НЦУВКЗ Сергій Гусєв ознайомив школярів із історією створення центру і програмами, у яких брав і бере участь заклад. Також учні на власні очі побачили радіотелескоп РТ-70, за допомогою якого у травні-липні 1999 р., серпні-вересні 2001 р., липні 2003 р. і жовтні 2008 р. були відправлені послання позаземним цивілізаціям. Цікавим став і візит до міста Севастополя, де учасники школи побували у Скельських печерах, а особливо довгожданим – купання у водах Чорного моря.

Під час закриття Всеукраїнської літньої астрономічної школи юним дослідникам вручили свідоцтва учасника школи, а для переможців марафону Мессьє й астроорієнтування – ще й дипломи і призи.

У 2013 році також було проведено Всеукраїнську літню школу *природозбереження та біотехнологій* рослин, що проходила в мальовничому містечку Умань на Черкащині – у Національному дендрологічному парку «Софіївка» НАН України. Протягом 10 днів, сповнених незабутніми враженнями, емоціями і цікавим спілкуванням, учасники мали змогу ознайомитися з історією створення парку, його занепадом в роки Другої світової війни та розквітом після підпорядкування Національній академії наук України.

Програма школи була розроблена з урахуванням побажань учасників минулих років. Викладачі – наукові співробітники науково-дослідного інституту, яким є НДП «Софіївка» протягом майже 10 років, вдало поєднали лекції з захоплюючими практикумами, що відбувалися в лабораторії мікроклонального розмноження, на дослідницьких ділянках у розсадниках і безпосередньо на території парку.

Діти не тільки спостерігали за роботою науковців: кожен учасник мав змогу власноруч відтворити весь цикл – від створення сприятливого середовища для розвитку клонованих рослин до безпосереднього їх клонування. За роботою юних науковців спостерігали фахівці лабораторії мікроклонального розмноження рослин – завідувач лабораторії, кандидат

сільськогосподарських наук М. Небиков і старший науковий співробітник лабораторії, кандидат біологічних наук Л. Колдар. Неабияке захоплення в учнів викликали вже висаджені на території парку паростки ліщини та горобини, які два роки тому клонували учасники першої літньої школи природозбереження та біотехнологій рослин.

Молоді дослідники захоплено ділились своїми враженнями від побаченого і почутого. Так, Влада Хвостик із Сумщини запропонувала розширити навчальний курс із мікроклонального розмноження рослин. «Всі заняття були цікавими та новими для нас, але найбільше мені сподобалось займатися в лабораторії мікроклонального розмноження, адже ми всі спробували відтворити не властиву природі дію – клонувати рослину. Раніше мені ніде доводилося працювати з подібним обладнанням. Сподіваюся, що через кілька років зможу побачити свою рослинку, висаджену у вашому парку», – додала дівчина.

Під час навчання учні також мали змогу ознайомитись із гербарною справою. Під вмілим керівництвом вченого секретаря НДП «Софіївка», доктора біологічних наук А. Куземко і завідувача відділом трав'янистих рослин природної та культурної флори, кандидатом біологічних наук І. Діденко кожен учасник самостійно виготовив гербарну одиницю для архіву парку, який вже налічує близько 800 видів рослин. Щодня дітям влаштовували змагання – «Найкраща гербарна одиниця зберігання», «Найкраще опрацювання дослідної рослини» й ін., результати яких висвітлили під час урочистого закриття.

З особливостями технології розмноження малопоширених плодових і горіхоплідних культур під час лекційних і практичних занять юних науковців ознайомив завідувач відділу репродуктивної біології рослин і впровадження, кандидат сільськогосподарських наук О. Балабак. Цікаву та змістовну презентацію на тему «Різноманіття інтродукованих трав'янистих рослин України та їх охорона на прикладі колекції Національного дендрологічного парку «Софіївка» запропонувала дітям кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Т. Швець.

Окрім навчальної діяльності, достатньо цікавою була й екскурсійна програма «Історія та сучасність «Софіївки»», яку провела майстер своєї справи, талановитий екскурсовод Г. Никитюк. Приємною несподіванкою стало запрошення МАНівців на імпровізований концерт гурту «Софіївка», присвячений гостям із В'єтнаму, відомим науковцям у галузі мікроклонального розмноження рослин.

А щоб молодь не нудьгувала, на вечір було заплановано цікаве і насичене дозвілля. Театралізована вистава «Жанрова казка» зацікавила всіх учасників досить нетрадиційним поєднанням дитячих казок і відомих кіножанрів, що його здібні хлопці та дівчата втілювали за допомогою власної уяви. Не менш цікавою і веселою виявилася гра «Бразильський серіал», де учасники перероблювали відомі «мильні опери».

Вже традиційними стали для МАНівців уроки фехтування. Майже всі учасники вперше тримали шаблі в руках, але майстри спорту з фехтування, знавці своєї справи І. Бомко і О. Красовський допомогли дітям освоїти основи цього аристократичного виду спорту. Наприкінці школи був влаштований

турнір з фехтування для перевірки засвоєних навичок з визначенням переможців та нагородженням їх дипломами і медалями.

Урочисте закриття школи відбулося в конференційному залі за участі директора парку – І. Косенка, заступника директора – В. Грабового, дружнього колективу співробітників парку й учасників школи.

Кожен учень отримав свідоцтво про участь у Всеукраїнській літній школі МАН та ілюстровану книгу з підписом і теплими словами від автора – директора парку.

Всеукраїнська літня школа *робототехніки* проходила четвертий рік поспіль і зібрала цього літа 26 творчих, активних, розумних і креативних юнаків і дівчат віком 15–16 років. Проведення школи було спрямовано на ознайомлення з методами і методикою підготовки проектів з робототехніки.

Для того, щоб ожили уяві дні перебування дітей в школі робототехніки, варто коротко описати хід проведення заходу. Урочисте відкриття Всеукраїнської літньої школи відбулося 3 липня в головному корпусі Національного університету «Львівська політехніка». Директор Львівської обласної Малої академії наук учнівської молоді І. Бородчук зазначила, що до Львова прибули юні науковці з 20 областей України. Це переможці олімпіад з математики, фізики, інформатики, робототехніки та Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт.

Дмитро Федасюк розповів, чим цікава Львівська політехніка і місто Львів для абітурієнтів з різних регіонів України, і запросив учасників літньої школи на навчання в ЛНУ. Після відкриття учні відвідали музей історії Національного університету «Львівська політехніка».

XXI століття – це століття автоматичних пристроїв, наділених штучним інтелектом, тому затребуваними та привабливими стають уміння взаємодіяти з інтелектуальними механізмами, створювати їх і керувати ними. Вивчення цієї прикладної науки відбувалося на основі робототехнічного комплексу LEGO Mindstorms NXT. Поєднання теорії з практикою – так будував свій навчальний курс із робототехніки методист технічної студії «Винахідник» Максим Савченко, який бере участь у цій школі вже вдруге.

Вивчення робототехніки не може відбуватися без знання таких дисциплін, як математика, фізика, механіка, фотоніка, інформатика й електроніка. З радістю і задоволенням забезпечували цей процес справжні ентузіасти, фанати своєї справи – викладачі Національного університету «Львівська політехніка» та Львівського національного університету імені Івана Франка, кандидати технічних наук, доценти, серед яких є і знані винахідники Василь Татарин, Роман Кочан, Сергій Ключковський, Андрій Юрчишин та Ігор Яцик.

Хочеться відмітити ще таку особливість: на запитання «Чи є серед Ваших студентів колишні учні МАН та чим вони відрізняються від інших?» викладачі школи, знайомі зі студентами-МАНівцями, одноголосно відповіли, що вони особливі і на порядок вищі за рівень рядового студента. Беззаперечно, що ці юнаки та дівчата мають великий потенціал, високу мотивацію і цілеспрямованість у досягненні поставленої мети.

Цікавим виявився той факт, що у далекому минулому асистент кафедри механіки, завідувач механічної лабораторії механіко-математичного факультету ЛНУ імені Івана Франка А. Юрчишин – колишній випускник Малої академії наук. Андрій Степанович у прагненні навчатись і реалізовуватись робить ставку на самоосвіту. За А. Юрчишином, найкращі знання і навички людина може отримати завдяки самоосвіті. Бажання докопатися до істини, навчитися, усвідомити і зрозуміти є рушійною силою її навчання і розвитку. Наша функція викладачів, як наставників, – зорієнтувати, визначити завдання, спрямувати та підтримати.

Усі без винятку наставники школи достатньо високо оцінили інтелектуальний рівень цьогорічних учасників школи, відзначивши їх загальну ерудованість, зацікавленість, мотивацію, креативність, здатність вступити в дискусію і обстояти власну думку.

Важливим і необхідним аспектом школи були тренінгові заняття із психології. Співробітники кафедри психології ЛНУ імені Івана Франка допомагали школярам адаптуватись до нових умов та людей, намагалися забезпечити комфортне психоемоційне середовище для успішного навчання і відпочинку дітей.

Не зраджуючи традиціям табору, школярі кожного ранку вирушали на зарядку та вранішню лінійку, співали гімн школи «Планета МАН», який надихав їх на подолання творчих вершин. Завершувався день у школі вечірньою лінійкою, де підводили підсумки, ділилися набутиим і побаченим.

Та не лише однією наукою жили ці дні юні таланти. Організатори школи подбали і про не менш важливу й цікаву складову літньої школи – її дозвільну частину. Напрочуд різноплановою і різнохарактерною, цікавою та інформативною, емоційно забарвленою і вражаючою була екскурсійна програма школи робототехніки. Незабутньою була поїздка до Львова на смачну й солодку екскурсію до всім відомої та званої з дитинства шоколадної фабрики «Світоч», яка славиться ще й тим, що має автоматизовану систему виробництва продукції. Допитливому юнацтву працівники фабрики із задоволенням показали декілька ділянок з виготовлення фірмових солодоців і пригостили МАНівців ласощами, які щойно зійшли з конвеєра. Як завжди, цікаві учні засипали працівників запитаннями щодо процесу виробництва: як це відбувається, яким чином працює, як називається та чи інша деталь чи конструкція і т. д. Одним словом – майбутні конструктори-робототехніки. Відвідини підприємства і смакування солодощами викликали справжній ажіотаж серед школярів.

Вато наголосити й на міркування учасника Школи робототехніки. Так, волинянин Ю. Литвин, який має романтичну душу і пише глибокі, змістовні вірші, зазначив, що для нього особисто важливим виявилася робота в команді: «Своїм головним набуттям у школі вважаю неоціненний досвід роботи в команді. Тут у мене з'явилася можливість спілкуватися з викладачами престижних вишів та колегами-однодумцями, з якими у мене багато спільного. Ми ділилися один з одним власними ідеями, думками стосовно того, яким у підсумку бачимо свій проект. Кожна команда мала свого програміста і конструктора. Програмісту важливо було зрозуміти задумку конструктора,

тобто якою він бачить механічну модель. Відповідно до цього програміст пише програму, яка має безпомилково функціонувати.

Кожне конструкторське бюро (їх було два) включало в себе чотири команди, які мали сконструювати, відповідно, чотирьох роботів, що являли собою різні частини майбутнього конвеєра. За злагоджену роботу всього конструкторського механізму відповідав головний програміст та конструктор цього бюро. Тому, власне, я і веду до того, наскільки важливим у такі моменти є вміння знайти спільну мову, зрозуміти напарника, відстояти власну думку і почути свого колегу. Також чудовою мотивацією слугував дух змагання з колегами іншого конструкторського бюро».

Логічним завершенням школи стала презентація та захист проекту з робототехніки. Адже на початку школи учасники отримали завдання створити модель конвеєра для сортування деталей, визначення їх позиції та подальшого транспортування. Такий собі логічний і послідовний процес, якому передувало визначення загальної концепції: якою має бути механічна конструкція та програма, написання комп'ютерної програми і, власне, конструювання самої моделі, що слугуватиме прототипом шоколадної фабрики. Ідея створення саме такого проекту народилася після відвідування шоколадного підприємства «Світоч». Висновок журі був таким: при створенні проекту були невеликі огріхи, але загалом із завданням команди непогано впоралися, зважаючи на те, що деякі учасники не мали досвіду конструювання таких складних механізмів.

Окрім того, у 2013 році у 19 областях України було проведено регіональні літні школи. Зокрема, XII Кримську літню відкриту астрономічну школу «Астротавр» за участю 60 учнів-членів МАН, і літні табірні зміни за такими профілями – історико-краєзнавчим, хіміко-біологічним, фізико-математичним, філологічним з загальною кількістю учасників – 680 осіб реалізовано у Автономній Республіці Крим. (Організатори – Кримський республіканський позашкільний навчальний заклад «Центр туризму і краєзнавства учнівської молоді», Республіканський позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді Автономної республіки Крим «Шукач»).

Літню профільну школу «Юннат» проведено у Вінницькій області. Учасниками заходу стали близько 30 учнів-членів МАН. (Організатор – Вінницький табір юних натуралістів.)

У Волинській області для 38 учнів-членів МАН проведено літні школи робототехніки, мікроелектроніки та приладобудування, математична. (Організатор – Волинська обласна Мала академія наук України.)

У Дніпропетровській області 40 учнів-членів МАН навчалися в літній школі природничо-математичного напрямку і така кількість мандрівців відвідала Обласні літні навчальні збори гуманітарного напрямку. (Організатори – Департамент освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації, комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді».)

У Донецькій області для 2500 учнів-членів МАН було проведено 56 літніх профільних шкіл за філологічним, комп'ютерних наук, фізико-математичним, хіміко-біологічним, художньо-естетичним, технічним напрямками. (Організатори – Департамент освіти і науки Донецької

облдержадміністрації, Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості, Донецький обласний центр технічної творчості дітей та юнацтва.)

У Запорізькій області літні школи гуманітарного та фізико-математичного напрямів було організовано для 98 учнів-членів МАН. (Організатор – комунальний заклад «Запорізький обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді».)

У Івано-Франківській області у літній фольклорно-етнографічній школі пройшли навчання 30 учнів-членів МАН. Організатор – Івано-Франківське обласне відділення Малої академії наук України.

У Кіровоградській області для 119 учнів-членів МАН було проведено літню школу за чотирма напрямами – хіміко-біологічним, фізико-математичним, історико-географічним, філології та мистецтвознавства. (Організатор – Кіровоградський обласний навчально-виховний комплекс (гімназія-інтернат – школа мистецтв)).

I обласна профільна навчально-тренувальна зміна за 5 напрямами – технічним, комп'ютерних наук, математичним, фізики і астрономії, економічним проходила у Київській області. Учасники заходу стали 120 учнів-членів МАН. 120 учнів-членів МАН стали учасниками II обласна профільна навчально-тренувальна зміна за 3 напрямами – наук про Землю, хімії та біології, екології та аграрних наук. 140 учнів-членів МАН пройшли навчання в III обласних профільно-тренувальних змінах за 6 напрямами – історії, літературознавства, фольклористики та мистецтвознавства, мовознавства, філософії та суспільствознавства. (Організатор – Київський обласний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді».)

У Львівській області проходили літня школа гуманітарного спрямування (42 учасника), літня профільна школа для учнів дистанційного навчання (85 учасників), літня школа МАН «Ерудит» (45 учасників), літня школа «Роботландія» (20 учасників). (Організатор літніх шкіл – Львівська обласна Мала академія наук.)

У Рівненській області для 75 учнів-членів МАН проведено 3 літніх профільних збори за такими напрямами – природничо-математичним, географічним, філологічним. Організатори заходів Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації та Рівненська мала академія наук учнівської молоді.

Понад 200 учнів-членів МАН стали учасниками 7 експедицій за такими напрямами – еколого-краєзнавчим, археологічним, екологічним, народних ремесел, фольклорним та краєзнавче-пошукова. Заходи проведено у Сумській області. (Організатор – комунальний заклад Сумської обласної ради – обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю.)

У Тернопільській області 63 учні-члени МАН навчалися у обласній літній школі МАН. (Організатор – Тернопільське обласне комунальне територіальне відділення МАНУ.)

У Харківській області проведено 5 літніх шкіл гуманітарного, фізико-математичного, технічного та хіміко-біологічного напрямку з загальної кількості учасників – 138 учнів-членів МАН. (Організатори – комунальні заклади «Харківська обласна станція юних туристів», «Харківський центр дослідницько-експериментальної діяльності «Будинок учителя».)

У Херсонській області 56 учнів-членів МАН пройшли навчання у

4 профільних літніх школах хіміко-біологічного, математичного, фізико-технічного, еколого-аграрного напрямів. (Організатори – Департамент освіти і науки, молоді та спорту, комунальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді Херсонської обласної ради».)

У Черкаській області проведено навчально-оздоровчий табір за двома профілями – філологічним та фізико-математичним. Учасники – 30 учнів-членів МАН (організатор – Черкаський обласний центр еколого-натуралістичної творчості і Черкаська Мала академія наук учнівської молоді).

На базі комунального позашкільного навчального закладу «Буковинська Мала академія наук учнівської молоді» у Чернівецькій області було організовано обласну літню школу комп'ютерних наук. Її учасниками стали 18 учнів-членів МАН.

Київська Мала академія наук учнівської молоді провела дві експедиції – фольклорно-етнографічну та археологічну за участю 10 та 18 учнів-членів МАН відповідно.

У Севастополі понад 500 учнів-членів МАН пройшли навчання у літніх школах за такими профілями – хіміко-біологічним, фізико-математичним, комп'ютерних наук, суспільно-гуманітарним, та дизайн-студія. (Організатор – Севастопольська Мала академія наук учнівської молоді, Севастопольський національний технічний університет, Інститут біології південних морів.)

Висновок. Системність, закладена в основу діяльності позашкільної освіти, орієнтованість на безперервність науково-педагогічного супроводу, впровадження інноваційних освітніх проектів сприяє постійному особистісному розвитку дітей і молоді та формуванню у них звички до активної самореалізації у навчанні та життєдіяльності.

Оксен Лисовый. *Организация летнего внешкольного образования детей и ученической молодежи.*

В статье освещаются инновационные формы, методы и средства обучения, которые в совокупности реализуются Малой академией наук Украины для организации летнего внешкольного образования детей и учащейся молодежи.

Ключевые слова: *внешкольное образование, Малая академия наук Украины, летнее внешкольное образование.*

Oksen Lisovyi. *The organization of summer out-of-school education of children and youth student.*

The article highlights the innovative forms, methods and learning tools that are implemented by Junior Minor Academy of Sciences of Ukraine for organization of summer out-of-school education of children and youth.

Key words: *extracurricular education, Minor Academy of Sciences of Ukraine, summer out-of-school education.*